

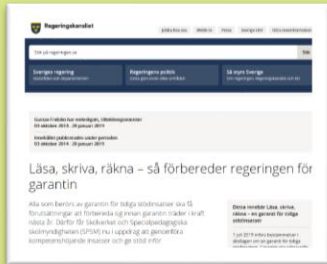
Hur kartlägger vi inom ramen för förskoleklassens unika pedagogik

Toura Hägnesten

*Lärare, speciallärare,
ämnesutvecklare och föreläsare*

Göteborg 14e november

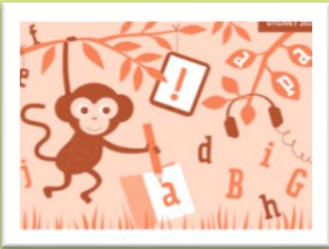

3. Hitta språket

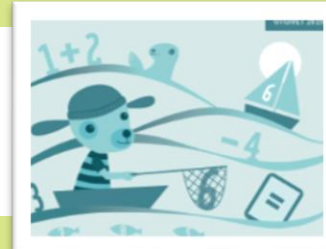

4. Hur går vi vidare?

En garanti som garanterar tidiga stödinsatser

Hitta språket

Hitta matematiken

Nationellt bedömningsstöd
i läs- och skrivutveckling

Nationellt bedömningsstöd i
taluppfattning

NP

?

Hur går vi vidare?

?

Förstå, tolka och definiera

Kartlägga

Bedöma

Värdera

Systematiskt
beskriva

Göra kartor
över

Kartlägga

Bedöma

Granska

*Uppskatta
kvaliteten i en
prestation*

Uppskatta

Betygssätta

Utforska

Klarlägga

Fälla omdöme om

Kritisera

Kartlägga vs bedöma - definition

Kartlägga

Systematiskt beskriva, göra karta över, utforska, klarlägga

Bedöma

Uppskatta kvaliteten i en prestation, värdera, fälla omdöme om, uppskatta, granska, kritisera, betygsätta

Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser

Från och med den **1 juli 2019** börjar nya bestämmelser i [skollagen \(2010:800\)](#) om en **garanti för tidiga stödinsatser** att gälla. Tidiga stödinsatser till elever ska sättas in i **förskoleklassen** och **lågstadiet** i grundskolan [...]

Syftet med garantin är att elever i behov av stöd, tidigt ska få stöd utformat utifrån sina behov.

Redan i förskoleklass ska elevens språkliga medvetenhet och matematiska tänkande kartläggas med hjälp av ett nytt obligatoriskt kartläggningsmaterial, *Hitta språket* och *Hitta matematiken*.

Liknande obligatoriska material finns sedan tidigare för att följa elevers kunskapsutveckling i årskurs 1 (*Nationella bedömningsstöd i taluppfattning samt i läs- och skrivutveckling*), i årskurs 3 [...]

Skolverket: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/extra-stod-till-elever/lasa-skriva-rakna---garanti-for-tidiga-insatser>, 191113.

Undervisningen måste vara tillgänglig för ALLA!

Skolverket om *Skolans värdegrund och uppdrag*

Undervisningen ska **anpassas** till varje **elevs förutsättningar** och **behov**. Den ska **främja** elevernas fortsatta **lärande** och **kunskapsutveckling** med **utgångspunkt** i **elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper**.

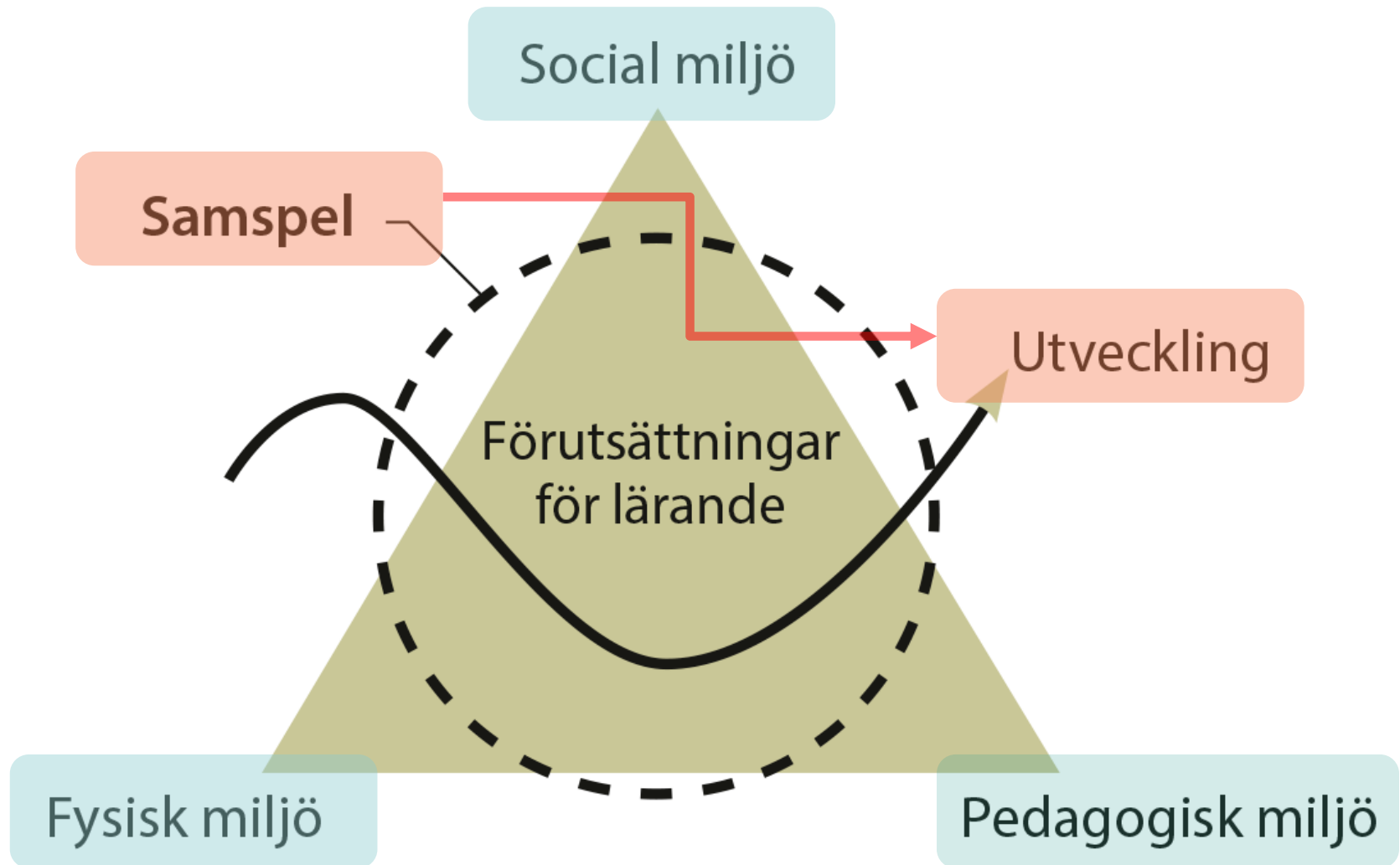
Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.

Skolverket: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>, 191113.

”Tillgänglig” undervisning

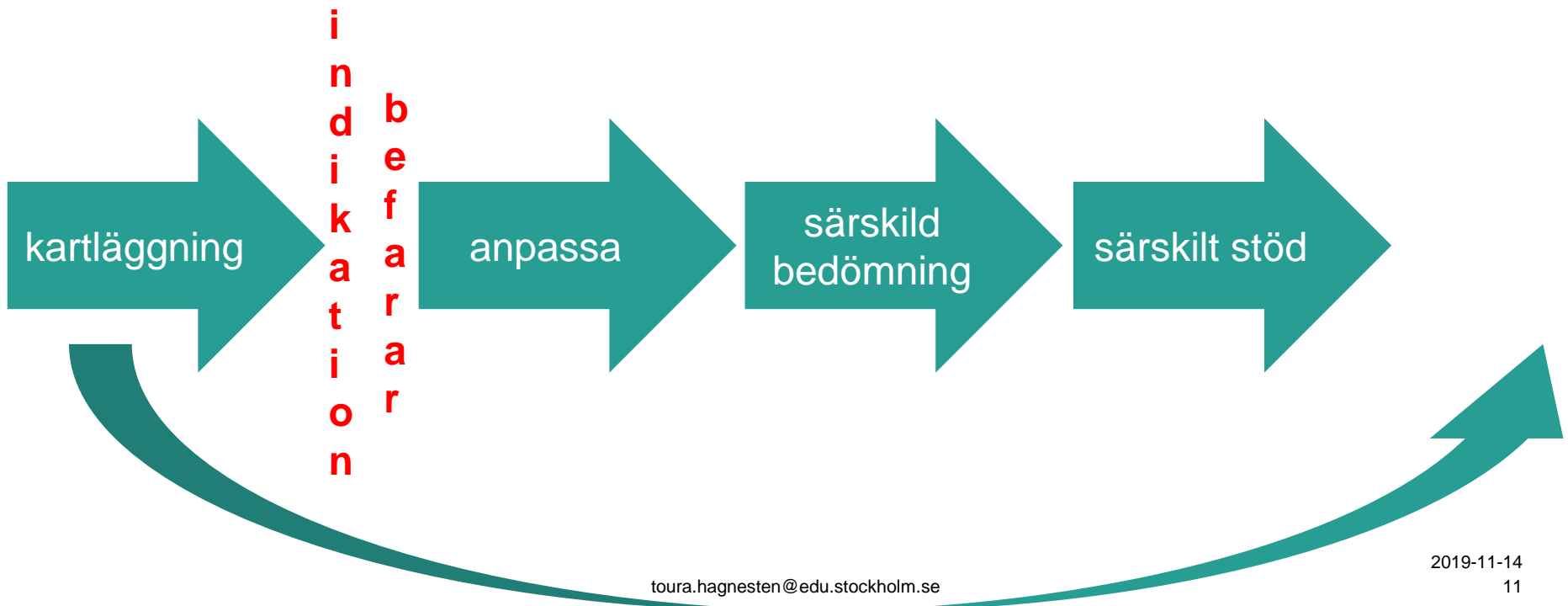
- Handlar om att alla barn och elever ska ges tillgång till och möjlighet att ta del av lärande och gemenskap i hela lärmiljön.
- 1 januari 2015 skärptes [Diskrimineringslagen](#). Bristande tillgänglighet klassas som diskriminering – i alla skolformer.
- Använd en variation av olika arbetssätt och verktyg
 - ✓ anpassa instruktioner, arbetsuppgifter och verktyg efter elevernas olika förutsättningar
 - ✓ förutsätter att du vet vad eleverna behöver
 - ✓ låt eleverna berätta hur de ser på sitt lärande.

SPSM:s tillgänglighetsmodell

Nya begrepp

När läraren efter kartläggning **ser indikation på** eller **befarar** att eleven inte kommer att nå kunskapsmålen *samråder* läraren med en kollega med specialpedagogisk kompetens samt gör en **särskild bedömning**.

Målet är att:

- identifiera elever som visar **en indikation** på att inte nå de kunskapskrav som senare ska uppnås i åk 1 och 3.
- upptäcka områden som den fortsatta undervisningen behöver fokusera.
- identifiera de elever som är i behov av:
 - extra anpassningar
 - särskilt stöd eller
 - **extra utmaningar.**

Uppföljning och överlämning

När det gäller frågan om överlämning av resultat så är det INTE kartläggningens resultat som ska överlämnas. Kartläggningen kan visa på elevers behov av extra anpassningar eller extra utmaningar i den fortsatta undervisningen.

Det är **resultatet av uppföljningen av de stödinsatser som gjorts** under läsåret som ska överlämnas till undervisande lärare i årskurs 1.

Detta enligt [Läsa Skriva Räkna - en garanti för tidiga stödinsatser](#) som trädde i kraft 1 juli 2019.

Garantin ska anses vara uppfylld när...

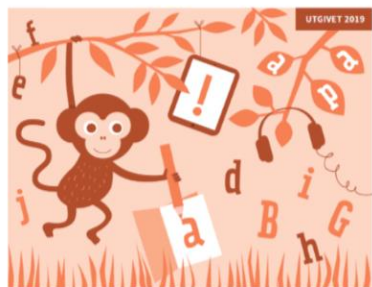
de åtgärder som garantin omfattar har vidtagits. I detta ingår att skolan har:

- genomfört de obligatoriska kartläggningmaterialen, bedömningsstöden samt nationella proven
- gjort en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling när en sådan ska göras
- planerat och vidtagit de insatser som en sådan bedömning föranleder
- följt upp vidtagna extra anpassningar för att säkerställa att de gett resultat,
- överfört resultatet av uppföljningen till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs

[Skolverket](#), 191113.

Hitta språket

Nationellt kartläggningsmaterial i
språklig medvetenhet i förskoleklass

Hitta språket

Hitta språket

- tar sin utgångspunkt i läroplanens **syfte, förmågor** och **centrala innehåll**.
- siktar på *kunskapskraven* i Sv/Sva/Ma i åk 1 och 3.
- gör kopplingar till **Nationellt Bedömningsstöd i årskurs 1–3** och **Nya språket lyfter**.
- redogör för de teorier och den forskning som är grunden.
- ger förslag till analys av resultatet.
- ger förslag på frågor som läraren kan ställa till sin undervisning. (Lärarinformation, s 10)

Hitta språket

- kartlägger *språklig medvetenhet*.

- genomförs:

- i **grupp**

- inom din **ordinarie**
undervisning

- under **höstterminen**

- resultatet används för att utforma undervisningen.

- sedan 1/7 2019 är det obligatoriskt att använda.

Skolverkets PP. *Presentera på din skola*

Stöd för att kartlägga elevers kunskaper i förskoleklass

- Kartläggningen av språklig medvetenhet och matematiskt tänkande ska göras i förskoleklass. Det är obligatoriskt från den 1 juli 2019.
- Kartläggningen genomförs för att säkerställa att de allra yngsta eleverna får de särskilda stödinsatser som de är i behov av.

Länk: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskoleklassen/kartlaggning-i-forskoleklassen>, 191113.

Fyra faser i läsutvecklingen

1. Logografisk läsning
2. Enkel ljudning
3. Avancerad ljudning
4. Ortografisk helordsläsning

Språklig medvetenhet och förmåga att

*kommunicera i tal och skrift
i olika sammanhang och för skilda syften*

[Lgr11](#), 3e delen - Förskoleklass, Syfte, sidan 21.

Schematisk bild av aktiviteter och innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	Aktivitet 2. Vi lyssnar och samtalar	Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud
SAMTALA		LÄSA OCH SKRIVA	
kan berätta samman- hängande om något hon eller han varit med om			
kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår			
visar intresse för vad andra säger			
kan förstå en enkel instruktion			

...beskriva en *sak*, en *företeelse* eller ett *bildkort*
så att andra förstår

?

Schematisk bild av aktiviteter och innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	Aktivitet 2. Vi lyssnar och samtalar	Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud
SAMTALA		LÄSA OCH SKRIVA	
kan berätta samman- hängande om något hon eller han varit med om	visar intresse för högläsning		
kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	kan delta i samtal om text och bild		
visar intresse för vad andra säger	kan återge ett händelseförlopp		
kan förstå en enkel instruktion			

Resonemang kopplat till text och bild

- När du ser bokens framsida, vad tror du att den kommer att handla om?
- Har du varit med om något liknande? Berätta.
- Är det något du tyckte var svårt att förstå?
- Om du var huvudpersonen, vad skulle du ha gjort då?
- Vad handlade boken om?
- Vad tyckte du om boken? Varför?

(Lärohandledningen s 2-3)

Förståelsestrategier

1. Förutsäga
2. Dra slutsatser
3. Reda ut oklarheter
4. Ställa frågor till texten
5. Sammanfatta
6. Finna centrala tankar

Återge ett händelseförlopp

- Muntligt
- Skriftligt
- Rita
- Gestalta

Underlag Bildserie

--	--	--

Schematisk bild av aktiviteter och innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	Aktivitet 2. Vi lyssnar och samtalar	Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud
SAMTALA		LÄSA OCH SKRIVA	
kan berätta samman- hängande om något hon eller han varit med om	visar intresse för högläsning	kan kommunicera genom att rita bilder/ skriva bokstäver och symboler	
kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	kan delta i samtal om text och bild	visar intresse för bokstäver	
visar intresse för vad andra säger	kan återge ett händelseförlopp	kan skriva sitt eget namn	
kan förstå en enkel instruktion		kan ange vad det står i vanliga ordbilder	

Bokstäver, bokstavsljud, namn och ordbilder

...kan ange vad det står i vanliga ordbilder...

1. Elevernas namn.
2. Välkända namn på symboler som [skyltar och logotyper](#) i vardagen.
3. Elevnära ord som ofta används i undervisningen.

Fråga varje elev om ordbilder från alla tre (3) kategorierna!

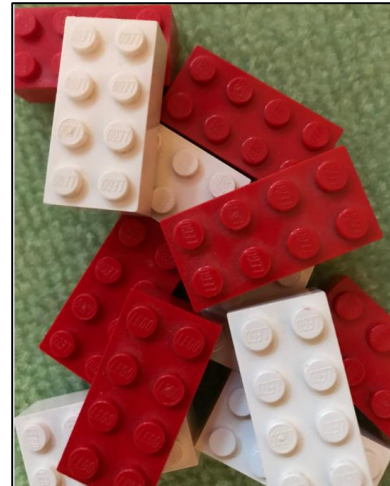
Schematisk bild av aktiviteter och innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	Aktivitet 2. Vi lyssnar och samtalar	Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud
SAMTALA		LÄSA OCH SKRIVA	
kan berätta samman- hängande om något hon eller han varit med om	visar intresse för högläsning	kan kommunicera genom att rita bilder/ skriva bokstäver och symboler	kan dela upp korta meningar i ord
kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår	kan delta i samtal om text och bild	visar intresse för bokstäver	kan urskilja första språkljudet i ord
visar intresse för vad andra säger	kan återge ett händelseförlopp	kan skriva sitt eget namn	kan dela upp enkla ord i språkljud
kan förstå en enkel instruktion		kan ange vad det står i vanliga ordbilder	kan koppla samman bokstäver med deras namn och språkljud

Språklig medvetenhet: ...

- Urskilja ord i mening.
- Säg första språkljudet.
- Dela upp ord i språkljud.
- Fonem – grafemkoppling.

3 – 3 – 3 – 5

Schematisk bild av aktiviteter och innehåll

Aktivitet 1. Vi berättar och beskriver	Aktivitet 2. Vi lyssnar och samtalar	Aktivitet 3. Vi kommunicerar med symboler och bokstäver	Aktivitet 4. Vi urskiljer ord och språkljud
SAMTALA		LÄSA OCH SKRIVA	

Aktiviteten ger läraren underlag för att få syn på om eleven...

...visar språklig förmåga att berätta och beskriva med ett anpassat ordförråd och med kunskap om hur orden ska användas.	...visar intresse för högläsning och om hon eller han deltar i samtal om texter, ord, innehåll och bild.	...använder sig av symboler och skriftspråk , men även om eleven kommit längre i läsande och skrivande.	...börjat urskilja språkets mindre byggstenar , samt om eleven kommit vidare i den fonologiska medvetenheten .
---	--	---	--

Vad är nytt 2019!?

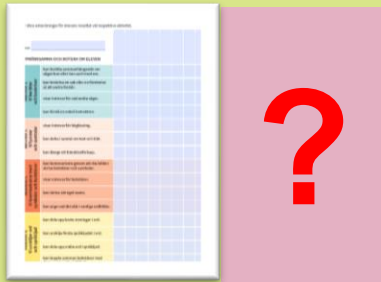
Lärarinformationens innehåll:

- Visa *indikation, särskild bedömning* och *befara*
- Efter kartläggning
- Frågor inför den fortsatta undervisningen
- Exempel på extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning

Aktiviteterna

- Varje aktivitet har nya avsnitt om
 - Elevexempel
 - Analys och uppföljning

Exempel finns på vad som motsvarar ”visar intresse för...”

Kartläggningen är gjord.
Och nu då?

Hitta språket

Sammanställningsblankett för gruppen

Gör dina anteckningar för elevens resultat vid respektive aktivitet.

Klass: _____

UPPMÄRKSAMMA OCH NOTERA OM ELEVEN

Aktivitet 1.
Vi berättar
och beskriver

kan berätta sammanhängande om något hon eller han varit med om.

kan beskriva en sak eller en företeelse så att andra förstår.

visar intresse för vad andra säger.

kan förstå en enkel instruktion.

Aktivitet 2.
Vi lyssnar
och samtalar

visar intresse för högläsning.

kan delta i samtal om text och bild.

kan återge ett händelseförlopp.

Aktivitet 3.
Vi kommunicerar med
symboler och bokstäver

kan kommunicera genom att rita bilder/
skriva bokstäver och symboler.

visar intresse för bokstäver.

kan skriva sitt eget namn.

kan ange vad det står i vanliga ordbilder.

Aktivitet 4.
Vi urskiljer ord
och språklyd

kan dela upp korta meningar i ord.

kan urskilja första språklydet i ord.

kan dela upp enkla ord i språklyd.

kan koppla samman bokstäver med deras namn och språklyd.

Sammanställningsblanketten

Analysera och leta mönster på **gruppnivå**

- Vad ser jag?
- Hur planerar jag den fortsatta undervisningen?
- Vad gör undervisning tillgänglig?

• Analysera och leta mönster på **individnivå**

- Vad ser jag?
- Vilka indikationer ser jag?
- Vad befarar jag?
- Hur planerar och anpassar jag undervisningen till individernas behov och förutsättningar?

Skolverkets filmer:

Hitta språket och Hitta matematiken – stöd för kartläggning i förskoleklass (tid: 1:20)

Länk: <https://youtu.be/8d-SLKqSNFk>, 191114.

Så kan du använda det obligatoriska kartläggningsmaterialet (tid: 8:17)

Länk: <https://youtu.be/B6k9lwpcEzA>, 191114.

Följa och främja lärande i förskoleklass

En webbkurs av och med Skolverket.

- 10-12 timmar att genomföra.
- Görs på egen hand eller tillsammans med kollegor.
- Läs, diskutera och se filmer.

Du kan läsa mer här: [Följa och främja lärande i förskoleklass](#)

Ny webbkurs kommer till årsskiftet: **Undervisa i förskoleklass.**

[Skolverket, Kompetensutveckling](#), 191113.

Tack för att du lyssnade!

Välkommen att kontakta mig:

E-post: toura.hagnesten@edu.stockholm.se

Tel. 08 – 508 33 848

Skriv gärna frågor, tankar och reflektioner på min blogg:

<http://pedagogblogg.stockholm.se/tourahagnesten>

Referenser

- Regeringen (28/6 2018). [Läsa, skriva, räkna – så förbereder regeringen för garantin](#), 19112.
- Skolverket. [Läsa skriva räkna – en garanti för tidiga insatser](#), 19112.
- Skolverket. [Aktuella regeländringar](#), 19112.
- Skolverket (2016). [Förskoleklassen - Ett kommentarmaterial till läroplanens tredje del](#), 19112.
- [Skolverket om kartläggning i F-klass](#), 19112.
- Skolverket (2016). [Nya språket lyfter](#).
- Skollagen, [om ändring i skollagen](#) (2010:800), 19112.